

УДК [316. 334 : 324] (477.4)

Лобанова А. С.

**ПОЛІТИЧНІ ЕКСПЕКТАЦІЇ ТА ЕЛЕКТОРАЛЬНІ ПРІОРИТЕТИ
ВИБОРЦІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ УКРАЇНИ.
(Парламентські вибори – 2012)**

Очікування українського суспільства стосовно того, що виборча кампанія до Верховної ради України у жовтні 2012 р. стане рішучим кроком до розвитку демократії не справдилися. Представники владних структур і деякі спостерігачі з Росії наполегливо намагалися переконати український народ у тому, що в країні були створені достатні умови для вільного волевиявлення і виборчий процес проходив у демократичних умовах. Реальна ж ситуація продемонструвала чимало доказів порушення законних прав громадян у ході виборчого процесу, зокрема, під час підрахунку голосів, що свідчить про недотримання конституційних вимог до організації і проведення виборчих кампаній. На це звернули увагу представники європейських правозахисних організацій.

Тож очевидним в українському суспільстві є існування *соціальної проблеми*, яка виявляється у невідповідності проведення виборчого процесу політичним очікуванням виборців. А відтак виникає і *наукова проблема*, яка полягає у браку наукових знань про характер політичних експектацій та електоральних пріоритетів українських виборців під час виборів народних депутатів України у жовтні 2012, зокрема в Центральній Україні, яка є своєрідною буферною зоною між Східним та Західним регіонами, що різняться політичними пріоритетами електоратів.

Тому *метою даної роботи* є з'ясування особливостей проведення виборчого процесу народних депутатів (жовтень 2012 р.) в Україні та виявлення перешкод демократичним принципам виборчих перегонів.

Вочевидь, виборчі процеси є тим «лакмусовим папірцем», який наочно демонструє рівень розвитку демократії у суспільстві. Як наголошує О. В. Петров, вибори є «найважливішим інструментом політичної демократії, настільки важливим, що часто демократію взагалі ототожнюють з виборами» [1, с. 50]. Виборчий процес ґрунтується на таких демократичних принципах: загальне, рівне і пряме право участі усіх громадян у волевиявленні; гласність і відкритість; рівні можливості усіх кандидатів у проведенні виборчої кампанії; свобода агітації, зокрема у засобах масової інформації; нейтралітет державного апарату стосовно всіх кандидатів. Звісно, демократичні принципи волевиявлення у європейських країнах давно стали звичними та реальними. Інша річ – у пострадянських країнах, зокрема в Україні, де становлення демократії відбувається вкрай важко і надія населення на демократичні вибори ось

вже практично 20 років залишається нездійсненою. Справедливо зазначає в своєму інтерв'ю журналістам заступник директора Інституту соціології НАН України професор Є. І. Головаха, що «зміна влади – добра річ», однак це «великий стрес для народу і з приходом кожної нової влади з'являються ілюзії, надія на те, що все зміниться на краще, але знову приходять розчарування. Тому, – підкреслює вчений, – демократія – це велике випробування» [2]. Можна погодитися з Є. І. Головахою у тому, що період незалежності України позначається досвідом постійних розчарувань, які особливо проявляються у періоди виборів, оскільки кожний виборець добре розуміє відповідальність, яка лежить на ньому за вибір представників влади. Аналіз діяльності владних структур, зокрема новообраних парламентів, свідчить про те, що народні депутати не втілюють у життя накази електорату, не доводять свою професійність і патріотичність у державницькій сфері, не сприяють суттєвому покращенню життя населення, а відтак не виконують свої передвиборні обіцянки. Тому кожні наступні вибори, що відбуваються в Україні, не тільки не наближають українські урядові структури до європейського змісту діяльності, а, навпаки, віддаляють, оскільки до представницьких органів влади приходять люди, які, не маючи достатнього рівня особистої відповідальності за отриманий мандат народного депутата.

Виникає цілком слушне запитання: у чому криються причини того, що виборчі процеси в Україні, зокрема у жовтневий 2012 рік, не сприяють формуванню сталої демократії в українському суспільстві, а, навпаки, віддаляють його від її європейських зразків? Відповіді на це запитання, напевно, варто відшукувати у декількох площинах: політичній, економічній, правовій та ціннісно-нормативній.

Вважаємо, що політична ситуація в Україні «не визріла» для демократичних виборів, оскільки в країні за двадцять років незалежності так і не закінчився процес політичної структуризації суспільства. Формування політичних партій відбувалося і відбувається не стихійно, не з «низів» залежно від ідеологічних запитів суспільства та його окремих соціальних груп, а за бажанням та фінансовою підтримкою фінансово-олігархічних груп і політичних акторів, які цілеспрямовано впливають на економічну і політичну сферу в країні. Справді «народних партій» в Україні сьогодні практично немає. Прагнуть накопичити досвід політичної діяльності і презентувати себе як «глас народу» Комуністична партія України, Партія регіонів і партія «Батьківщина». Перша як правонаступниця Комуністичної партії Радянського Союзу досі використовує її ідеологічні бренди (на кшталт: «Влада – народу, земля – селянам», «Повернемо все народу» і т. п.), а формування двох останніх здійснювалося цілеспрямовано зацікавленими олігархічними структурами, за якими стояли всім відомі політичні лідери. А відтак метою створення цих партій був не захист народних інтересів, а лобювання бізнес-інтересів «наднародних», елітних (не в

інтелектуально-етичному, а в статусно-ієрархічному розумінні) груп, точніше, структур.

Окрім того, в Україні поширилася практика створення зацікавленими акторами нових партій напередодні чергових виборів, які є «політичними філіями» провладних або опозиційних сил. Показовим прикладом у поточних передвиборчих перегонах стала партія Н. Королевської «Україна – Вперед!», в «розкрутку» якої було вкладено великі кошти, однак штучність її створення не сприяла популярності серед електорату. Аналіз ідеологічних програм політичних партій, які брали участь в останній виборчій кампанії, свідчить, що вони подібні за своїм змістом і мають, як правило, багато спільних гасел, обіцянок, які, на жаль, після перемоги на виборах або не виконуються зовсім, або виконуються лише частково у вигідний для партії спосіб. Тому можна погодитися з думкою про те, що *не програми політичних партій, а їхні лідери* визначають популярність політичних сил серед електорату і формують їх політичні уподобання.

Як відомо, згідно з протоколом Центральної виборчої комісії за результатами голосування на виборах народних депутатів України в багатомандатному загальнодержавному окрузі за Партію регіонів проголосувало 6116746 виборців (30,00%), ВО «Батьківщина» – 5209090 виборців (25,54%), партію «УДАР Віталія Кличка» – 2847979 виборців (13,96%), Комуністичну партію України – 2687269 виборців (13,18%), ВО «Свобода» — 2129933 виборців (10,44%). Отже, до парламенту пройшли п'ять політичних партій, які поділили між собою 225 депутатських мандатів: Партія регіонів отримала 72 мандати, ВО «Батьківщина» – 62, партія «УДАР» – 34, КПУ – 32, ВО «Свобода» – 25. Враховуючи і мажоритарні округи, попередньо Партія регіонів отримуватиме 185 мандатів, «Батьківщина» – 101, «Удар» – 40, «Свобода» – 37, КПУ – 32 мандати [3]. Аналіз результатів виборів показує, що у східних і південних областях за партійними списками найбільше голосів набрала Партія регіонів, а в західних, центральних областях і Києві перемогла опозиція. Власне, можна зазначити, що вибори підтвердили започатковану на попередніх виборах традицію: у електораті сходу і півдня домінують симпатки Партії регіонів, заходу і центру – опозиційних політичних сил, зокрема, політичної партії Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина».

Оскільки Центральна Україна є, так би мовити, «буферною зоною» між західним та східним регіонами, акцентуємо увагу на електоральних пріоритетах її виборців, оскільки саме там виникла найбільша кількість проблемних зон під час підрахування голосів.

До Центральної України, як правило, географічно відносять Вінницьку, Дніпропетровську, Кіровоградську, Полтавську та Черкаську області. Однак, до її електорального простору вважаємо за доцільне долучити ще й Житомирську, Київську, Чернігівську та Сумську області.

На основі даних, наведених у таблиці 1, розглянемо результати електорального вибору у цих областях [4].

Таблиця 1

**Результати голосування в областях Центральної України
28 жовтня 2012 р.
(у %)**

Області/Партії	Активність виборців у голосуванні	Партія регіонів	ПП ВО «Батьківщина»	КПУ	партія «УДАР»	ВО «Свобода»
Вінницька	62,9	17,35	44,95	8,85	13,35	8,4
Дніпропетровська	53,0	35,77	18,39	19,38	14,6	5,19
Кіровоградська	54,3	26,25	32,16	13,46	14,87	6,21
Полтавська	57,9	21,9	30,13	13,48	18,46	7,94
Черкаська	61,5	18,68	37,77	9,28	17,25	9,46
Житомирська	59,3	21,6	36,16	12,82	14,19	7,47
Київська	62,0	20,97	36,63	6,11	18,73	10,85
Чернігівська	61,0	20,09	30,73	13,20	12,91	5,97
Сумська	57,7	21,09	36,27	12,24	16,71	6,37
м. Київ	62,11	12,60	30,97	7,21	25,49	17,30

Як бачимо, середній рівень активності виборців у центральних областях (окрім м. Київ) становив 58,8%, що на 0,8% більше, ніж загальний рівень по Україні (57,98%), на 2,04% більше, ніж у східних областях (56,8%), однак на 4,24% менше, ніж у Західній Україні (63,04%) [5]. У центральній Україні найбільша активність виборців зафіксована у Вінницькій (62,9%), Київській (62,0%) і в Чернігівській (61,0%), найменша – у Дніпропетровській (53,0%) і Кіровоградській (54,3%) областях.

Можна зазначити, що виборці Центральної України були менш активними, ніж електорат Західної України (найбільша явка виборців на виборчі дільниці в Україні була зафіксована у Львівській області: 67,12%), проте більш активними, ніж електорат Східної та Південної України (у Харківській області до виборчих дільниць прийшли 53,08% виборців, а в Автономній Республіці Крим лише 49,45% [5]).

У всіх областях Центральної України, за винятком Дніпропетровської області, найбільшу електоральну підтримку отримала політична партія Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»: від 30,13% у Полтавській до 44,95% у Вінницькій областях.

Якщо об'єднати прибічників провладних партій (Партію регіонів і КПУ) і опозиційних (політичну партію Всеукраїнського об'єднання «Батьківщина», Партію «Український Демократичний Альянс за реформи» Віталія Кличка і Всеукраїнське Об'єднання «Свобода») (див. таблицю 1), то очевидним стає факт домінування у свідомості більшості електорату Центральної України симпатій до опозиційних політичних сил. Так, за провладні партії проголосував у середньому кожен третій виборець, а за опозиційні – кожен другий (в цілому в

Центральній Україні *середня кількість прибічників* Партії регіонів становила 22,2%; КПУ – 12,1%; ВО «Батьківщина» – 33,7%; партії «УДАР» – 15,7% і ПО «Свобода» – 7,5%).

Найбільше провладних «симпатиків» (Партії регіонів і КПУ) фіксується у Дніпропетровській (55,15%), найменше – у Вінницькій (26,2%) і Київській (27,08%) областях. Найбільше прибічників опозиційних сил (ВО «Батьківщина», Партія «УДАР», ВО «Свобода») виявилось у м. Київ (73,8%), Вінницькій (66,7%) та Київській (66,21%), найменше – у Дніпропетровській (38,18%) областях.

Отже, у Центральній Україні політичним оплотом провладної Партії регіонів залишається Дніпропетровська область, якій протистоять виборці восьми областей (Вінницька, Кіровоградська, Полтавська, Черкаська, Житомирська, Київська, Чернігівська та Сумська), де електоральні пріоритети віддано опозиційним політичним силам, а оплотом опозиційних сил є м. Київ і Вінницька область.

Необхідно звернути увагу й на те, що в Центральному регіоні найбільше прибічників ВО «Батьківщина» проживає на Вінничині (майже 45%); Партії регіонів і Комуністичної партії України – в Дніпропетровській області (35,8% і 19,4% відповідно); Партії «УДАР» Віталія Кличка ВО «Свобода» – на Київщині (44,2% і 28,2% відповідно) (див. таблицю 1).

У мажоритарних округах в зазначених областях Центральної України також розгорнулася серйозна боротьба за місця в парламенті:

- у *Дніпропетровській* області з 17 мажоритарників 16 представників Партії регіонів і один самовисуванець отримали мандати народних депутатів [6];
- у *Вінницькій* області у 5 з 8 мажоритарних округів перемогли самовисуванці, і по одному представнику Партії регіонів, ВО «Батьківщина», ВО «Свобода» [7];
- на *Кіровоградщині* перемогли 4 представники Партії регіонів і один ВО «Батьківщина» [8];
- у *Полтавській* області переможцями стали 4 самовисуванці, 2 представники партії «УДАР», 1 представник Партії Регіонів і 1 представник ВО «Свобода» [9];
- у *Чернігівській* області перемогли 4 самовисуванці, 1 представник ВО «Батьківщина», 1 представник Радикальної партії [10];
- у *Житомирській* області – перемогли 2 представники Партії регіонів, 2 самовисуванці, 1 – представник ВО «Батьківщина», 1 представник від «Народної партії» [11];
- на *Сумщині* у 3 із 6 округів виграли вибори представники об'єднаної опозиції, у 2 – самовисуванці, в одному – представник Партії регіонів [12];
- у *Черкаській* області мандати розподіли порівну: 2 представники Партії регіонів і 2 від об'єднаної ВО «Батьківщина»;

- на *Київщині* у 9-ти округах перемогли 3 регіонали, 2 «бютівці», 2 самовисуванці і 2 члени партії «УДАР»;
- у *м. Київ* у 13 округах перемогу здобули 10 членів «БЮТ-Батьківщина», 1 – представник ВО «Свобода», 1 – партії «УДАР» і 1 самовисуванець [13].

Таким чином, у 82 мажоритарних округах Центрального регіону України (враховуючи м. Київ) перемогу здобули: 30 представників від Партії Регіонів, 22 – від ВО «Батьківщина», 5 – від партії «УДАР», 2 – від ВО «Свобода», по 1 від Народної та Радикальної партій і 21 – самовисуванець. Ці дані свідчать, що в мажоритарних округах домінуючим фактором вибору депутатів була не партійна приналежність, а особистісні якості та передвиборчі обіцянки кандидатів у нардепи. При виборі мажоритарників виборці свої політичні експектації пов'язували не стільки з їх політичними орієнтаціями, скільки з їх політичним іміджем, роллю у захисті народних інтересів. Наприклад, найбільшу кількість голосів з поміж усіх кандидатів у Центральній Україні отримав епатажний Олег Ляшко – 55,67% (208 виборчий округ у Чернігівській області), хоча в цілому по Україні його Радикальна партія набрала всього 1,08% голосів [14].

Зрозуміло, що і кандидати і партії вкладали у передвиборчу кампанію досить великі кошти (декількасот мільйонів доларів в цілому по країні) з метою отримання мандата народного депутата, який у майбутньому сприяв би збільшенню у багато разів і фінансових, і політичних, і соціальних дивідендів. Оскільки вибори відіграють інструментальну роль у досягненні поставлених цілей, то статус народного депутата України відкриває суб'єктам виборчих перегонів шлях до всевладдя і недоторканності, а відтак і безкарності, сприяє збереженню і посиленню їх економічного статусу, що є бажаним і жаданим для багатьох політичних акторів. І в цьому, напевно, криється ще одна причина недемократичності виборчої кампанії. Факти фальсифікації, про які відкрито говорять і політичні лідери, і члени Центральної виборчої комісії, підкупи виборців і членів окружних комісій – все це робиться заради майбутнього економічного благополуччя окремих груп та осіб, завдаючи величезних економічних збитків суспільству та державі. І тому економічні інтереси деяких панівних груп і класів стають рушійною силою для фальсифікацій, застосування адміністративного ресурсу, масштабних підкупів у періоди виборчих кампаній, а це ще більше віддаляє українське суспільство від демократичного шляху.

Третю причину недемократичності виборчих перегонів варто відшукувати у недостатній дієздатності правової системи України. Проте, що правова система у сфері захисту прав і свобод громадян потребує свого реформування, давно і наполегливо говорять як українські політики, правознавці, юристи, так і європейські експерти. Важко визнавати, але реальними є факти того, що нерідко закони ухвалюються

«на замовлення» певних фінансових груп або політичних акторів, які втілюють їх інтереси. Непублічні домовленості між політичними силами і судовими органами в сучасній Україні стали реальністю, що зводить нанівець один з основних принципів демократії – розподіл законодавчої, виконавчої та судової влади. Тож відсутність відповідної правової основи та винятково правової відповідальності членів окружних виборчих комісій за результати виборів, сприяв фальсифікаціям та затягуванню підрахунку голосів, зокрема у центральному регіоні України. Варто звернути увагу, що серед п'яти проблемних мажоритарних округів, в яких не встановлено результатів волевиявлення громадян, у зв'язку з чим Верховна Рада рекомендувала ЦВК призначити в цих округах повторні вибори, чотири розташовані у центральному регіоні України: № 94 (Обухів, Київська область), 194 і 197 (Черкаська область) та 223 (Київ, Шевченківський район) [15].

Ще одна причина недемократичності передвиборчої і післявиборчої ситуації в Україні лежить у ціннісно-нормативній сфері її учасників. Законодавчі органи, зокрема парламент України, поступово перетворюється на політичний ринок, в якому попит на «голоси» породжує їх пропозицію і формує ціну голосу депутата при ухваленні «потрібних» і «корисних» законів. Голоси депутатів купуються і продаються різними фракціями. Товар «тушка» стає найбільш популярним у ринкових відносинах депутатського корпусу. Все це свідчить, що у значної частини українського політикуму деформовані ціннісно-нормативні принципи, відсутня релевантність між проголошенням правових принципів життя та їх дотриманням, широко розповсюдженими є мімікрійні практики. Характерною особливістю політичної мімікрії як пристосувального способу діяльності політичних акторів є розробка і втілення ними у життя імітаційних, маскувальних, «хитрих» моделей своєї політичної поведінки, що дає їм можливість, майстерно приховуючи свою справжню ціннісну систему, яка суттєво відрізняється від суспільних настанов і вимог, досягти і утримати бажану владну ієрархічну позицію в політично-управлінській структурі суспільства. Вдаються до політичної мімікрії і пересічні виборці, які, всупереч своїм політичним орієнтаціям, піддаються на підкупи, адміністративний ресурс, боячись висловити свої справжні електоральні вподобання. Тож у ході передвиборчої кампанії появляються такі поведінкові практики, які не відповідають справжнім ціннісно-нормативним системам людей, оскільки за певних обставин вони змушені їх приховувати, щоб в результаті виборів підвищити свої життєві шанси.

Підсумуємо. *По-перше.* Більшість українського електорату сподівалася на те, що в умовах європейської орієнтації країни виборча кампанія 2012 р. стане суттєвим кроком на шляху до розвитку демократії в Україні, оскільки вона розгорталася під «пильним оком» декількох тисяч спостерігачів з країн СНД та Європи. На жаль, українське

суспільство у ході передвиборчих перегонів не зовсім успішно склало іспит на демократичну зрілість, оскільки, як і раніше, широко розповсюдженими стали підкупи виборців, адміністративний тиск, фальсифікації результатів голосування. Тобто можна говорити про те, що політичні експектації (очікування) більшості українського соціуму про подальший демократичний розвиток України не справдилися.

По-друге. Порівняно з попередніми парламентськими виборами дещо змінився рейтинг електоральних уподобань: знизилася кількість прибічників Партії регіонів; збільшилася кількість симпатиків у об'єднаній опозиції і КПУ; на політичній арені з'явилася нова партія «УДАР» В. Кличка, яку підтримав практично кожний сьомий виборець і сформувалася 10-ти відсоткова «група підтримки» ВО «Свобода», з якою асоціюються націоналістичні настрої.

По-третє. Традиційно широку підтримку провладних сил виявили виборці сходу і півдня, опозиційних – заходу. У центральному регіоні України переконливу перемогу здобули опозиційні до владної Партії регіонів політичні сили. Основним і єдиним у центральному регіоні політичним осередком підтримки провладних партій (Партії регіонів і КПУ) став електорат Дніпропетровщини, натомість його опонентами стали електорати м. Києва і 8 інших областей (Вінницької, Кіровоградської, Полтавської, Черкаської, Житомирської, Київської, Чернігівської та Сумської). Однак у мажоритарних округах центрального регіону України представники Партії регіонів здобули більше мандатів депутатів, ніж представники об'єднаній опозиції (30 проти 22). Це дає підстави говорити про те, що домінуючими чинниками електорального вибору кандидатів-мажоритарників були їхні особистісні риси і якості, здатність розв'язувати соціальні проблеми, а не їх політична приналежність.

По-четверте. Важливими причинами, що заважають формуванню демократичної атмосфери виборчих перегонів в Україні, на нашу думку, є такі: 1) фактична відсутність політичної структури суспільства, яка не сприяє формуванню та існуванню сильних політичних партій, що захищають народні інтереси; 2) відсутність між політичними партіями ідеологічного дискурсу, а наявність боротьби компроматів між провладними та опозиційними політичними силами за завоювання мандатів народних депутатів для задоволення перш за все економічних інтересів; 3) впливові (провладні і опозиційні) політичні партії є носіями політичних інтересів не соціальних груп, а фінансово-олігархічних структур і кланів, які їх фінансують для лобювання власних інтересів у парламенті; 4) владні структури (і законодавчі, і виконавчі, і судові), які відповідальні за організацію виборчого процесу, не забезпечують надійної законодавчої і правової основи для проведення прозорих і чесних виборчих процедур, що призводить до підробки та фальсифікації у ході голосування і підрахування голосів; 5) в українському політикумі все більше укорінюються мімікрійні

(маскувальні, оманливі) практики у поведінці та діяльності практично всіх суб'єктів виборчого процесу як провідних політичних акторів, так і пересічних виборців, у яких характерною рисою поведінки стає відсутність релевантності (відповідності) між політичними гаслами та електоральними діями і вчинками.

Список використаної літератури

- 1. Петров О. В.** **Вибори** // Соціологія політики: Енцикл. словник / Авт.-упоряд.: В. А. Полторака, О. В. Петрова, А. В. Толстоухов. – К. : Вид-во Європ. Ун-ту, 2009. – С. 50.
- 2. Горячкин А., Герасимчук В.** 20 лет надежд. 20 лет разочарований [Електронний ресурс] / А. Горячкин, В. Герасимчук. – Режим доступу: http://society.lb.ua/position/2011/08/24/11176420letnadezhd_20letrazocharova.html.
- 3. ЦВК оприлюднив** остаточні дані за партійними списками [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://news.dt.ua/VYBORY-2012/tsvk_oprilyudniv_ostatochni_dani_za_partiynimi_spiskami-111930.html.
- 4. Вибори – 2012.** Результати голосування // Українська правда. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/articles/2012/10/29/6975859/>
- 5. Вибори** народних депутатів України 28 жовтня 2012 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.cvk.gov.ua
- 6. Результати виборів** у Дніпропетровській області (100%) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://b.c8.net.ua/click?1089&616875196&4&0&33685&http://24tv.ua/home/showSingleNews.do%3Frezultati_vivoriv_u_dniproperetrovskiy_oblasti_100%26objectId=272428
- 7. Підсумки виборів** за мажоритарною у Вінницькій обл. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/newsline/show/itogi-vyborov-po-mazhoritarke-v-vinnitskoj-obl-v-4-okrugah-30102012030300>
- 8. Результати виборів** на Кіровоградщині [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kirovograd.co.ua/publications/article/3326-2012-11-06-07-56-22>
- 9. Станом** на зараз у Полтавській області опрацювали 100% протоколів [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?rezultati_vivoriv_u_poltavskiy_oblasti_100&objectId=272514
- 10. Офіційні результати виборів** до Верховної Ради по Чернігівській області: 2012 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pivnich.info/ofitsijni-rezultaty-vyboriv-do-verhovnoji-rady-ro-chernihivskij-oblasti-2012-rik/>
- 11. Станом** на зараз в Житомирській області опрацювали 100% протоколів. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://24tv.ua/home/showSingleNews.do?rezultati_golosuvannya_v_zhitomirskiy_oblasti_100&objectId=272572
- 12. Опозиція** перемогла у половині мажоритарних округів Сумщини [Електронний ресурс] - Режим доступу:

<http://newsper.net/ua/article/region/3/theme/6?id=1513496&date=2012-10-30>

13. Доля парламентської більшості вирішується в кількох мажоритарних округах. Результати голосування [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.newsru.ua/ukraine/31oct2012/decided.html>

14. Центрвиборчком опрацював 100% протоколів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://polityka.in.ua/info/714.htm> **15. ЦВК оприлюднив** остаточні дані за партійними списками [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://news.dt.ua/VYBORY-2012/tsvk_oprilyudniv_ostatochni_dani_za_partiynimi_spiskami-111930.html

Лобанова А. С. Політичні експектації та електоральні пріоритети виборців Центральної України. (Парламентські вибори–2012)

У роботі представлено стан електоральних пріоритетів виборців Центрального регіону України під час виборів народних депутатів у жовтні 2012 р. З'ясовано характерні особливості виборчого процесу та виявлено домінуючі політичні експектації його суб'єктів. Зокрема показано, що політичні очікування більшості українського соціуму про подальший демократичний розвиток України не справдилися; порівняно з попередніми парламентськими виборами дещо змінився рейтинг електоральних уподобань; домінуючими чинниками електорального вибору кандидатів-мажоритарників були їхні особистісні риси і якості, здатність розв'язувати соціальні проблеми, а не їх політична приналежність. Акцентовано увагу на політичних, економічних, правових та ціннісно-нормативних аспектах передвиборчої кампанії народних депутатів в Україні.

Ключові слова: вибори, виборці, політичні експектації, електоральні пріоритети, політична діяльність, мімікрійні практики, політичні інтереси.

Лобанова А. С. Политические експектации и електоральные пріоритеты избирателей в Центральной Украине. (Парламентские выборы–2012)

В работе представлено состояние електоральных пріоритетов избирателей центрального региона Украины во время выборов народных депутатов в октябре 2012 г. Выяснены характерные особенности избирательного процесса и выявлены доминирующие политические експектации его субъектов. В частности показано, что политические ожидания большей части украинского социума о дальнейшем демократическом развитии Украины не оправдались; по сравнению с предыдущими парламентскими выборами несколько изменился рейтинг електоральных симпатий; доминирующими факторами електорального выбора кандидатов-мажоритарщиков выступали их личностные черты и качества, способность решать социальные проблемы, а не их политическая принадлежность. Акцентировано внимание на

политических, экономических, правовых и ценностно-нормативных аспектах предвыборной кампании народных депутатов в Украине.

Ключевые слова: выборы, избиратели, политические экспектации, электоральные приоритеты, политическая деятельность, мимикрийные практики, политические интересы.

Lobanova A. S. Political Expectations and Electoral Priorities of Voters in Central Ukraine. (Parliamentary elections 2012)

In this work presented the state of electoral priorities of voters in the central region of Ukraine during the parliamentary elections in October 2012. There were revealed the characteristic features of the electoral process and identified the dominant political expectations of its subjects. In particular, we show that most of the political expectations of the Ukrainian society on the further democratic development of Ukraine did not come true; electoral preferences changed comparing to the previous parliamentary elections; dominant factors of electoral choice of majoritarian candidates were their personal traits and qualities, their ability to solve social problems, but not their political affiliation. Special attention is paid to the political, economic, legal and regulatory aspects of the election campaign in Ukraine.

Key words: elections, voters, political expectations, electoral priorities, political activity, mimicry practices, political interests.

Стаття надійшла до редакції 16. 01. 2013 р.

Прийнято до друку 29. 03. 2013 р.

протоколом № 6.

Рецензент – д. соц. н., професор Кононов І. Ф.

УДК 316. 334. 3

Катаєв С. Л., Мосаєв Ю. В.

**ЕЛЕКТОРАЛЬНІ ПЕРЕВАГИ ДОРΟΣЛИХ І ДІТЕЙ
У ЗАПОРІЖЖІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ**

Дослідження електоральних переваг дає можливість глибше вивчити політичну культуру та співвідношення політичних сил.

У Запорізькому регіоні переважають симпатии Партії регіонів і комуністів. Але є деякі нюанси, які важливо розглянути для прогнозів майбутніх виборів. Саме з метою прогнозування майбутніх виборів ми вирішили дослідити думку майбутніх виборців, а саме школярів старших класів, стосовно їх політичних симпатій і переваг.

Проблематика електоральної поведінки досить широко досліджується в Україні. Зокрема ці проблеми досліджують Бекешкіна І.,